

HOE STAAT HET MET DE KWALITEIT?

Het basisdocument is gelanceerd. Maar nu moet het gaan landen in het veld. In een uitgebreide serie artikelen willen we docenten in het veld laten kennismaken met de inhoud van het basisdocument. In het praktijkkatern zal vooral de praktische uitwerking en toepassing aan bod komen. De bedoeling van het basisdocument en een toelichting op de uitgangspunten en het beschrijvingskader vindt u elders in dit topic. Hier willen we stilstaan bij de deelnameniveaus binnen bepaalde kernactiviteiten als de meest concrete beschrijving van resultaten van goed bewegingsonderwijs. *Door: Maarten Massink*

VERHOUDINGEN

Kwaliteit is af te lezen uit de verhouding waarin leerlingen zich begeven in de groepen deelnameniveaus die zijn verdeeld in basis-, vervolg-, gevorderd- en zorgniveau. De niveaus zijn gekoppeld aan kernactiviteiten. Bij het aanbieden van de kernactiviteiten zijn de beschreven deelnameniveaus herkenbaar. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen kernactiviteiten in de oriëntatieperiode (na, of eind klas 1), en uitbouwperiode (na, of eind klas 3). De verhouding waarin leerlingen per klas verdeeld zijn over de deelnameniveaus is als volgt: 45% basis, 30% vervolg, 20% gevorderd en 5% zorg. Als deze verhouding volkomen verschilt van wat u als docent of vakgroep bij u op

grijpingspunt voor veel bekende methodieken. Bij 'Bewegen regelen' ligt het accent op leerlingen leren de bewegingssituatie op gang te brengen en te houden door verschillende rollen uit te voeren die daarvoor nodig zijn, denk aan coach, instructeur, organisator, scheidsrechter, hulpverlener. Bij 'Gezond bewegen' gaat het om het leren zorgen voor veiligheid en hygiëne. Maar ook het leren waarderen van fysieke inspanning ('lekker bewegen') en toepassen van eenvoudige trainingsprincipes ('fitter worden' of 'fitheid onderhouden'). Bij 'Bewegen beleven' gaat het om de aspecten van de leerhouding die in iedere les een rol spelen: betrokkenheid bij de les (omgaan met regels en met elkaar, zelfstandig werken) en gerichtheid

Kernactiviteiten uit het basisdocument

school aantreft dan is er aanleiding voor u om zich af te vragen waar dat aan ligt. Dit kan zijn om dat er in school of vakgroep andere accenten worden gelegd. Daarom zijn er in het document vier 'sleutels' beschreven die deuren kunnen openen naar kwaliteit.

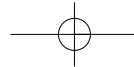
SLEUTELS

De 'sleutels' zijn: bewegen verbeteren, bewegen regelen, gezond bewegen en bewegen beleven. Bij 'Bewegen verbeteren' ligt het accent op het leren beter te bewegen, veelal het aan-

op bewegen verbeteren (ingaan op de bewegingsuitdaging, gerichtheid op leren, nieuwsgierigheid naar meer bewegingsmogelijkheden). Als het gaat om de sleutel 'Bewegen beleven' dan spreken we meer van ontwikkellijnen. Terwijl er bij 'Bewegen verbeteren' sprake is van leerlijnen.

ACCENTEN

Als er sprake is van goed bewegingsonderwijs zullen alle vier deuren opengezet worden, de ene staat wijd open, de ander op een kier. Maar belangrijk is dat het bewegen vanuit ver-

Deelnameniveaus oriëntatieperiode bij voetbal / hockey (transfer naar basketbal, handbal, korfbal, frisbee)					
Fase	Functie	Basis	Vervolg	Gevorderd	Zorg
Aanval opbouwen en het voorkomen daarvan.	Medespeler balbezitter.	Is in de buurt van de bal. Loopt naar voren.	Is af en toe aanspeelbaar. Loopt vrij van tegenstander.	Is zeer vaak en makkelijk aanspeelbaar. Loopt vrij met versnelling en plaatswissel.	Blijft op dezelfde plaats.
	Balbezitter.	Neemt een rustig geplaatste bal aan. Aarzelt tussen dribbelen, passen of schieten.	Neemt een strak geplaatste bal aan. Kiest op tijd tussen dribbelen, passen, schieten.	Neemt een moeilijk geplaatste bal aan. Maakt schijn bij het kiezen voor passen, dribbelen, schieten. Speelt medespelers op maat aan.	Bal springt weg of speelt de bal willekeurig weg.
Scoren en voorkomen daarvan.	Verdediger.	Gaat voor de balbezitter staan. Kijkt naar de bal en gaat mee terug in de verdediging.	Gaat mee terug en verdedigt een doel of probeert de bal te onderscheppen.	Verdedigt het meest bedreigde doel en probeert de bal te onderscheppen.	Geeft tegenstander alle ruimte.
	Medespeler balbezitter.	Loopt mee met de aanval.	Kiest positie t.o.v. een doel.	Kiest gericht het vrije doel.	Kiest positie ver van de bal.
	Balbezitter.	Speelt richting doel bij een vrije kans door te mikken.	Speelt gericht en vaak raak op doel, met verdediger.	Speelt gericht, snel en in beweging of van ver, raak.	Speelt de bal weg ook bij een vrije kans.
	Verdediger.	Gaat tussen balbezitter en bedreigde doel staan.	Dekt de schietlijn af naar het bedreigde doel.	Blokkeert een schot richting bedreigde doel.	Gaat niet tussen bal en doel staan.

schillende invalshoeken benaderd kan worden. Er kunnen omstandigheden zijn dat een klas of een leerling vooral via een bepaalde ingang benaderd moet worden. Dit kan zijn vanwege de karakteristiek van de klas of leerling, of vanwege accenten in het programma, of vanwege ideologische achtergronden van vakgroep of school. Daarmee is het mogelijk dat er (tijdelijk!) bijvoorbeeld weinig vorderingen worden gemaakt op het gebied van 'Bewegen verbeteren', maar wel op het gebied van 'Bewegen beleven' (aandacht voor omgang met elkaar) of 'Bewegen regelen' (rol van scheidsrechter / organisator).

Wil er sprake zijn van kwaliteit dan is het uiteindelijk de bedoeling dat in ieder geval op één of meerdere sleutels een verhouding wordt aangetroffen zoals boven aangegeven.

In dit artikel willen we stilstaan bij doelspelen als leerlijn met als sleutel 'Bewegen verbeteren'.

Bij de leerlijn doelspelen wordt er een onderscheid gemaakt tussen verschillende bewegingsthema's.

BEWEGINGSTHEMA'S

Voor school kiezen we voor de volgende bewegingsthema's binnen de leerlijn doelspelen:

- 1 Spelen met dribbelen en/of samenspelen en onderscheppen.
 - Hierbij wordt aanvallend terreinwinst gemaakt door te dribbelen en/of samen te spelen. De verdedigers proberen de bal te onderscheppen.
 - Hantering met de hand: basketbal, handbal, frisbee, korfbal
 - Hantering met voet of stick: voetbal, (uni)hockey (In geval van frisbee wordt hieronder de 'frisbee' bedoeld als de 'bal' wordt genoemd.)

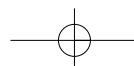

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Gevorderd: maakt schijnbewegingen

2 Spelen met lopen met de bal en samenspelen en onderscheppen en tackle.

(Tackle kan ook uitgevoerd worden als tikken of 'flag' afpakken.)

Hierbij wordt aanvallend terreinwinst gemaakt door te lopen met de bal of door samen te spelen. Door de verdediger wordt terreinwinst van de tegenstander onderbroken door het onderscheppen van de gespeelde bal of na een tackle op het lichaam van de balbezitter (of afpakken van de 'flag').

- American/flagfootball
- (Flag)rugby.

VOORBEELD VAN EEN KERNACTIVITEIT

Van de spelen met dribbelen en samenspelen en onderscheppen kiezen we voetbal/hockey als voorbeeld van spelen met hantering van de bal met voet of stick. De kernactiviteit die gekozen is in de oriëntatieperiode is de volgende:

Voetbal/hockey

Arrangement

- Klein partijtje 4 tegen 4.
- Vereenvoudigd doelen door scoren op drie doelen per partij.
- Veld van ca. 20 x 30m, op iedere achterlijn drie doelen van 2m., scoren over de grond.
- Doelgebiedlijn op 3m. van de achterlijn.
- Spelbal: voetbal maatje 4/plastic hockeybal.

Opdracht

Scor door de bal door één van de drie vijandige doelen te spelen.

Twee keepers verdedigen de drie doelen in het doelgebied en doen pas weer mee als veldspeler zodra zij aangespeeld zijn. Bij hockey i.v.m. veiligheid de stick aan de grond houden en

spelen met schuifslag of push (handen uit elkaar).

Er wordt gekozen voor kernactiviteiten met een klein spelersaantal. In de uitvoering leidt de regel dat in het doelgebied twee keepers mogen staan tot een overtal in de aanval. Bovendien is het scoren vereenvoudigd (veel doelen). Hier zitten een paar principes achter:

- eerst de aanval helpen (doelen vereenvoudigen) in de oriëntatieperiode
- kleine aantallen om veel balcontacten, betrokkenheid en individuele aanspreekbaarheid te vergroten
- overtal om aanvallend de speelmogelijkheden eenvoudig te houden.

De deelnameniveaus worden beschreven aan de hand van de fases die in het spel te herkennen zijn (aanval opbouwen en het voorkomen ervan, scoren en het voorkomen daarvan). Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende rollen (balbezitter, medespeler balbezitter en verdediger). Hoewel deze niveaubeschrijving van toepassing is op voetbal en hockey is er met de nodige aanpassingen een transfer mogelijk naar basketbal, handbal, korfbal en frisbee.

Later in de uitbouwperiode wordt het aantal spelers groter en/of het overtal kleiner of opgeheven. Bovendien wordt het doelen minder gespreid en daarmee moeilijker.

In een volgend artikel zullen in dit katern andere leerlijnen uit het basisdocument met kernactiviteiten en deelnameniveaus aan bod komen.

Correspondentie: m.massink1@chello.nl